

สรุป อภิปรายผลการวิจัย และขอเสนอแนะ

ในงานวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบเรียนวิชา ประวัติศาสตร์ไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย" นี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่กระทรวงศึกษาธิการอนุมัติให้ใช้เป็นแบบเรียนในโรงเรียนได้ เพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแบบเรียน และการเรียนการสอนโดยใช้แบบเรียนใหม่ที่มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

วิธีดำเนินงาน โดยอาศัยการศึกษาค้นคว้าข้อเท็จจริงจากแบบเรียนเสนอผลในรูปของการบรรยาย และศึกษาจากความคิดเห็นของครูและนักเรียนผู้ใช้แบบเรียน แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple choice) แบบประเมินค่า (Rating Scale) และแบบตอบเสรี (Open - end) กำหนดโรงเรียนที่ใช้ในการวิจัย 15 แห่ง ตัวอย่างประชากรคือครูที่กำลังทำการสอนประวัติศาสตร์ไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.ศ. 4 - 5) จำนวน 18 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 300 คน คำตอบที่ได้รับคืนจากนักเรียน 296 ชุด คำตอบที่นำมาวิเคราะห์ทั้งสิ้น 314 ชุด ผู้วิจัยได้แจกแจงความถี่ของคำตอบ หากคำร้อยละ หากค่าเฉลี่ย และหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของนำหนักคำตอบและนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบของตารางและอธิบายประกอบ

1. ข้อมูลเกี่ยวกับครูผู้สอน และการใช้แบบเรียน

ครูผู้สอนที่ตอบแบบสอบถามมีจำนวน 18 คน เป็นชาย 2 คน หญิง 16 คน มีวุฒิระดับปริญญา 15 คน ระดับประกาศนียบัตร 1 คน และไม่ระบุวุฒิ 2 คน มีประสบการณ์ทางการสอนโดยเฉลี่ย 9.78 ปี สอนวิชาประวัติศาสตร์ไทยโดยเฉลี่ย 8.28 ปี

สิ่งที่ครูยึดเป็นหลักในการสอนคือ หนังสือแบบเรียนเล่มต่าง ๆ ที่กระทรวงศึกษาธิการอนุมัติให้ใช้ และใช้หนังสือสารคดีเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ประกอบการสอนเป็นส่วนใหญ่ ครูส่วนใหญ่มีสิทธิ์เลือกใช้แบบเรียนได้เอง และครูได้เปลี่ยนใช้แบบเรียนเล่มอื่นบ้างเป็นบางปี

ในเวลาการเรียนการสอน ครูส่วนใหญ่ใช้หนังสือแบบเรียนทุกชั่วโมง แต่เลือกใช้เฉพาะหัวข้อเรื่องในแบบเรียน แล้วค้นคว้าจากหนังสืออื่น ๆ มาประกอบ และสามารถสอนจนจบครบถ้วนทุกเรื่อง โดยครูมักอธิบายประกอบการซักถามในแบบเรียน และทำบันทึกการสอนทุกครั้ง

เนื่องจากครูเคยศึกษาวิธีการใช้แบบเรียนมาพอสมควร ครูจึงสามารถใช้แบบเรียนได้พอสมควร และเคยแนะนำวิธีการใช้หนังสือแก่นักเรียนด้วย นอกจากนี้ครูยังมีความเห็นว่าเนื้อหาวิชาในแบบเรียนมีความต่อเนื่องกับแบบเรียนในชั้นก่อน ๆ และให้ความรู้มากพอที่จะเป็นพื้นฐาน สำหรับชั้นสูงขึ้น

ปกติครูจะประสบปัญหาในการใช้แบบเรียนพอสมควร แต่ครูก็สามารถแก้ไขปัญหาค้นหาได้เสมอ โดยขอความช่วยเหลือจากเพื่อนครูที่สอนประวัติศาสตร์ไทยด้วยกัน ในค่านิยามราคาของแบบเรียนนั้น ครูเห็นว่าราคาของแบบเรียนเหมาะสมกับคุณภาพดีแล้ว

ครูที่สอนวิชาประวัติศาสตร์ไทยมีความสนใจในวิชานี้เป็นอันมาก และก็มีความคิดเห็นว่านักเรียนของตนสนใจ และเห็นความสำคัญของวิชานี้พอสมควร และมีความพอใจในแบบเรียนวิชานี้พอสมควร

2. ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับคุณภาพในการจัดทำรูปเล่ม โดยเฉลี่ยแล้วครูมีความเห็นว่าคุณภาพในการจัดทำรูปเล่มอยู่ในระดับปานกลาง มีส่วนดีคือ ชื่อเรื่อง สื่อความหมายชัดเจน มีการระบุวัน เดือน ปี สถานที่พิมพ์อย่างชัดเจน การสะกดการันต์ถูกต้อง ตัวอักษรชัดเจน และการจัดลำดับย่อหน้า การเรียงลำดับหน้าถูกต้องเหมาะสมดี และขอควรแก้ไขคือ ภาพประกอบมีน้อย ไม่มีสีสวยงาม ไม่ช่วยให้ผู้เรียนมีมโนทัศน์ที่ถูกต้อง การเรียงที่รูปภาพ แผ่นที่ ตาราง สถิติไม่ชัดเจน และไม่ดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน และไม่มีครรชนี่

อภิธานศัพท์ แบบฝึกหัด และกิจกรรมเสนอแนะ

3. ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับความสอดคล้องของแบบเรียนกษัตริย์หลักสูตร โดยเฉลี่ยแล้วครูมีความคิดเห็นว่าหนังสือแบบเรียนมีเนื้อหาและการเรียงลำดับหัวข้อตรงตามหลักสูตรทั้งยังสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการสอนประวัติศาสตร์ไทยดี แต่เนื้อหาที่บรรจุไว้ในหลักสูตรมากและกว้างเกินไป เวลาเรียนมีน้อย ไม่ใกล้ชิดส่วนกัน

4. ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับความสอดคล้องของแบบเรียนกษัตริย์หลักสูตรการเรียนการสอนและจิตวิทยาการเรียนรู โดยเฉลี่ยแล้วครูมีความคิดเห็นว่าความสอดคล้องของแบบเรียนกษัตริย์หลักสูตรการเรียนการสอนและจิตวิทยาการเรียนรูในระดับปานกลาง แต่ยังมีบางเรื่อง ที่ควรได้รับการแก้ไขคือ เนื้อหาที่กระตุ้นความสนใจของนักเรียน บทสรุป กิจกรรมท้ายบท แบบฝึกหัด และภาพประกอบที่ให้ง่ายคิดเพิ่มเติม ส่งเสริมทักษะทางคานทาง ๆ และเหมาะสมกับวัยของนักเรียน

5. ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับความยาก - ง่ายของเนื้อหา สาระทางคาน ความรู้ สาระทางคานสติปัญญา และความถูกต้องของเนื้อหา นั้น โดยเฉลี่ยแล้วครูมีความคิดเห็นว่าเนื้อหาของแบบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.ศ. 4 - 5) ของกรมวิชาการแต่ละบทมีความยากง่ายอยู่ในระดับที่เหมาะสม สาระคานความรู้ สาระทางคานพุทธิปัญญา และความถูกต้องของเนื้อหาอยู่ในระดับพอใช้เช่นเดียวกัน

6. ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน และการใช้แบบเรียน

นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามมีจำนวน 296 คน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 220 คน เป็นชาย 88 คน หญิง 132 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 76 คน เป็นชาย 46 คน เป็นหญิง 30 คน

หนังสือแบบเรียนเล่มที่นักเรียนใช้เป็นหลักคือ หนังสือแบบเรียนของกรมวิชาการและใช้หนังสือสารคดีเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทยเป็นหนังสืออ่านประกอบ ซึ่งนักเรียนมีความคิดเห็นว่าหนังสือแบบเรียนมีราคาเหมาะสมและมีคุณภาพอยู่ในระดับพอใช้ ทำให้นักเรียนมีความพอใจในแบบเรียนนี้พอสมควร แต่นักเรียนต้องการให้แยกแบบเรียนออกเป็นระดับชั้นละเล่ม นักเรียนจะอ่านหนังสือแบบเรียนล่วงหน้ามากจนถึงชั่วโมงเรียนเป็นบาง

ครั้ง และเมื่ออ่านแล้วประสบปัญหาในการอ่านพอสมควร จึงต้องให้ครูอธิบายเพิ่มเติม

นักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าเนื้อหาในแบบเรียนมีความเหมาะสมเพราะช่วยให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาทางวัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจ และการศึกษา แต่ก็ยังมีบางส่วนที่ยังไม่เหมาะสมคือ เนื้อหาบางเรื่องย่อเกินไปทำให้เข้าใจยาก ควรเพิ่มเติมรายละเอียด ทางด้านทัศนคติ นักเรียนที่ชอบวิชานี้ให้เหตุผลว่า เพราะวิชานี้ก่อให้เกิดความรอบรู้อย่างกว้างขวาง นักเรียนที่ไม่ชอบวิชานี้ให้เหตุผลว่าเพราะวิชานี้เป็นวิชาที่เข้าใจยาก ต้องจำชื่อและเหตุการณ์ต่าง ๆ มาก ประโยชน์ที่นักเรียนได้รับจากแบบเรียนนั้น นักเรียนเห็นว่าเนื้อหาในแบบเรียนช่วยให้เกิดความรักชาติบ้านเมือง และเคารพบรรพบุรุษของไทยมากยิ่งขึ้น แต่ส่วนที่ไม่ได้ประโยชน์คือ เนื้อหายังล้าสมัย ไม่แก้ไขให้เข้ากับเหตุการณ์และขอคนพบใหม่ ๆ

เรื่องที่นักเรียนให้ความสนใจกันมากคือเรื่องของการปกครองและเศรษฐกิจ ซึ่งนักเรียนเห็นว่าปริมาณของเนื้อหาในแบบเรียนและเวลาเรียน 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์นั้นเหมาะสมดีแล้ว นอกจากนี้นักเรียนมีความคิดเห็นว่าวิธีที่จะเข้าใจวิชานี้ได้ดีที่สุดคือการทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหา แต่นักเรียนก็ยังต้องการให้ครูใช้วิธีการสอนแบบพาไปทัศนศึกษาและยกตัวอย่างให้เห็นจริง ส่วนสิ่งที่นักเรียนต้องการใหม่ในแบบเรียนคือ สรุปข้อความท้ายบท และตัวพิมพ์ชัดเจน

7. ความคิดของนักเรียนเกี่ยวกับคุณภาพในการจัดทำรูปเล่ม โดยเฉลี่ยแล้วนักเรียนมีความเห็นว่า คุณภาพในการจัดทำรูปเล่มอยู่ในระดับปานกลาง มีส่วนดีคือ มีการระบุวัน เดือน ปี และสถานที่พิมพ์อย่างชัดเจน การเว้นช่องว่างและการจัดช่องไฟของแต่ละหน้า การใช้เครื่องหมายวรรคตอน การสะกดการันต์ ตัวอักษรชัดเจน มีขนาดและลักษณะเหมาะสมกับสายตาของนักเรียน และมีอักษรชนิดพิเศษเช่น ตัวหนา ตัวเอน เพื่อเน้นข้อความที่สำคัญ และข้อที่ควรแก้ไขคือ ภาพประกอบที่นำมาใช้ไม่ชัดเจน ไม่มีสี สันตามธรรมชาติ ไม่น่าสนใจ และน้อยกว่าความจำเป็น ทั้งยังไม่ช่วยให้ผู้เรียนมีมโนทัศน์ที่ถูกต้องอีกด้วย แผนที่และแผนภูมิยังไม่ถูกต้อง และไม่ดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน

8. ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับความสอดคล้องของแบบเรียนกับหลักการเรียนการสอน และจิตวิทยาการเรียนรู โดยเฉลี่ยแล้วนักเรียนมีความคิดเห็นว่า ความสอดคล้องของแบบเรียนกับหลักการเรียน การสอน และจิตวิทยาการเรียนรูอยู่ในระดับปานกลาง เรื่องที่ควรได้รับการแก้ไขคือบทสรุป กิจกรรมเสนอแนะ แบบฝึกหัด และภาพประกอบที่ไม่ให้แรงคิด และส่งเสริมทักษะทางด้านต่าง ๆ ตลอดจนการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และกระตุ้นความสนใจของนักเรียน และส่วนดีของแบบเรียนคือ เนื้อหาส่งเสริมค่านิยมทักษะทางสังคม และทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อบุคคลสังคมและชาติบ้านเมือง

9. ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับความยาก - ง่ายของเนื้อหา สารคดีความรู้ สารคดีทางคดีปัญหา และความถูกต้องของเนื้อหาโดยเฉลี่ยแล้ว นักเรียนมีความคิดเห็นว่าเนื้อหาของแบบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.ศ. 4 - 5) ของกรมวิชาการแต่ละบทมีความยาก - ง่ายอยู่ในระดับที่เหมาะสม สารคดีความรู้ สารคดีคดีปัญหาและความถูกต้องของเนื้อหา อยู่ในระดับพอใช้เช่นเดียวกัน

10. ข้อเสนอแนะของครูเพื่อให้ปรับปรุงหนังสือแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทยในคำต่อไปนี้คือ

- ก. ควรจัดเนื้อหา และภาพประกอบให้สัมพันธ์กัน
- ข. เพิ่มแบบทดสอบ
- ค. เพิ่มคำถามท้ายบท
- ง. พิมพ์หลักสูตรลงในแบบเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนแน่ใจว่าได้เรียนอะไรบ้าง

11. ข้อเสนอแนะของนักเรียนเพื่อให้ปรับปรุงหนังสือแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทย

- ก. การจัดทำรูปเล่ม นักเรียนต้องการหนังสือแบบเรียนที่มีรูปเล่มกระชับรัดกุม สะดวกต่อการพกพา ปกและการเย็บเล่มทนทาน แข็งแรง ไซ้กระดาษดี และราคาไม่แพง
- ข. สิ่งต่าง ๆ ที่นักเรียนต้องการให้บรรจุไว้ในแบบเรียนประกอบด้วย บทสรุป กิจกรรมเสนอแนะ แบบฝึกหัดพร้อมคำตอบ อภิธานศัพท์ บรรณานุกรม เชิงอรรถ ระบุผู้แต่งและผู้เรียบเรียง และส่วนที่นักเรียนต้องการมากที่สุดคือ ภาพประกอบที่เห็นจริง และมีสี

สวยงาม

ทางด้านการพิมพ์ นักเรียนต้องการแบบเรียนที่มีตัวพิมพ์ชัดเจนถูกต้อง
 เน้นใจความที่สำคัญด้วยตัวอักษรพิเศษ

ข. เนื้อหา

1.1 ควรลดเนื้อหาที่พิมพ์เพื่อย และซ้ำ ๆ ลงบ้าง เน้นเฉพาะเนื้อหาที่
 สำคัญ คำบรรยาย กระต๊อติ ส่วนวนภาษารักกุม เขาใจงาย ไม่วกวน นาสนใจ และนา
 อาน

1.2 เรียบเรียงตามลำดับเหตุการณ์ต่อเนื่องกัน และเรียงลำดับหัวข้อ

ให้ชัดเจน

1.3 เนื้อหาควรได้รับการปรับปรุงอยู่เสมอ เสนอข้อคนพบใหม่ ๆ และ
 เนื้อหาที่สมัยใหม่มากขึ้น เช่น เหตุการณ์ตั้งแต่หลัง พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นเรื่อง
 ที่สัมพันธ์กับเหตุการณ์ในปัจจุบัน และประสบการณ์ของนักเรียน สอดคล้องกับนโยบายของ
 ชาติ เน้นการปกครอง การพัฒนาประเทศ ปลุกฝังลัทธิชาตินิยม ลดเรื่องสงครามในอดีต
 ลง เพิ่มเกร็ดความรู้และสาระประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตและความรู้เกี่ยวกับจังหวัดต่าง ๆ

1.4 เนื้อหาแสดงทัศนคติที่เป็นกลาง ไม่ลำเอียง ตรงตามข้อเท็จจริง
 ทางประวัติศาสตร์ แมชอบกพรองและส่วนเสียนในประวัติศาสตร์ไทย เน้นให้นักเรียนมีความ
 เข้าใจ ไขเหตุผลมากกว่าการท่องจำ โดยเพิ่มบทวิจารณ์ และบทวิเคราะห์เหตุการณ์ เปรียบ
 เทียบเหตุการณ์สมัยต่าง ๆ กับปัจจุบัน

1.5 นักเรียนแต่ละแผนก ไม่น่าจะต้องเรียนเนื้อหาวิชานี้เหมือนกันและ
 เท่ากัน

การอภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบเรียนวิชาประวัติศาสตร์
 ไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย" ผู้วิจัยได้แยกการอภิปรายออกเป็น 3 ประเด็นคือ

1. การใช้แบบเรียน

2. คุณภาพในคานการจัดทำรูปเล่ม และลักษณะของแบบเรียน
3. คุณภาพทางคานเนื้อหา

1. การใช้แบบเรียน

โรงเรียนทั้ง 15 แห่งในกรุงเทพมหานครนั้น ทั้งครูและนักเรียนใช้แบบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ไทย ของกรมวิชาการเป็นหลัก และใช้แบบเรียนของเอกชนประกอบ แสดงให้เห็นว่าแบบเรียนของกรมวิชาการนั้นได้มีการใช้กันอย่างกว้างขวาง

การเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทยนี้ยังคงยึดถือหนังสือแบบเรียนเป็นหลักโดยใช้เฉพาะหัวข้อเรื่องในหนังสือแบบเรียนและค้นคว้าจากหนังสืออื่น ๆ มาประกอบ แสดงให้เห็นว่าครูได้พยายามศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ซึ่งผลการวิจัยนี้ตรงกับผลการวิจัยของ สุรพันธ์ เถียนวัฒนา¹ ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" และพบว่า การใช้แบบเรียนในการสอนของครูนั้นครูส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 50.00 ใช้แบบเรียนประกอบกับหนังสือเล่มอื่น และครูส่วนน้อยคือร้อยละ 16.67 ใช้รายละเอียดทั้งเล่ม

การเลือกหนังสือแบบเรียนวิชาประวัติศาสตร์นั้นผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ครูผู้สอนมีสิทธิ์เลือกหนังสือเอง ซึ่งวิธีที่ดีที่สุดคือ อาจารย์ใหญ่ หัวหน้าสายสังคมศึกษา และครูผู้สอน ควรไตร่ตรองปรึกษากันเพื่อเลือกแบบเรียนที่มีคุณภาพดีที่สุดสำหรับนักเรียน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า ครูส่วนใหญ่คือร้อยละ 72.22 จะเปลี่ยนใช้แบบเรียนเล่มอื่นบางบางปี ซึ่งก็สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปราณีย์ หัตถ์ฉลาด² ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง "โปรแกรม

¹สุรพันธ์ เถียนวัฒนา, "ความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น."

²ปราณี หัตถ์ฉลาด, "โปรแกรมการเรียนการสอนในวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น."

การเรียนการสอนในวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" และพบว่าการใช้แบบเรียนของครูนั้นมีแนวโน้มที่จะใช้เล่มกันบ้าง จากปี พ.ศ. 2515 ที่ประจักษ์ ทัศนฉลาด ทำการวิจัยจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2520) ครูผู้สอนได้เปลี่ยนไปใช้แบบเรียนเล่มอื่น ๆ บ้าง ไม่ซ้ำกันทุกปี ดังเช่นในอดีต แสดงว่าครูมีพัฒนาการในการเลือกใช้แบบเรียน

ผลการวิจัยพบว่า ครูประสบปัญหาในการใช้หนังสือแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทยบางพอสมควร และโดยเฉลี่ยแล้วครูสามารถหาวิธีแก้ปัญหาได้เสมอ โดยขอความช่วยเหลือจากเพื่อนครูที่สอนประวัติศาสตร์ไทยด้วยกัน และหัวหน้าสายสังคมศึกษา แห่งที่ครูไม่ขอความช่วยเหลือในการแก้ปัญหาคือ ศึกษานิเทศก์ และอาจารย์ใหญ่

ลักษณะการสอนโดยใช้แบบเรียนนั้น ครูส่วนใหญ่ใช้การอธิบายประกอบการซักถามในบทเรียน ซึ่งผลการวิจัยนี้ตรงกับผลการวิจัยของ วรณา วงษ์วานิช¹, ศักดิ์ศรี ปาณะกุล², หอมหวล มีเกิด³ และสุรวิพันธุ์ เกียนวัฒนา⁴

การใช้แบบเรียนของนักเรียนนั้น โดยเฉลี่ยนักเรียนจะอ่านหนังสือแบบเรียนก่อนถึงชั่วโมงเรียนเป็นบางครั้ง เนื่องจากไม่มีเวลาเป็นส่วนมาก เมื่อนักเรียนอ่านหนังสือแบบเรียนแล้วต้องให้ครูอธิบายเพิ่มเติมจึงจะเข้าใจได้ดีขึ้น นอกจากนี้นักเรียนส่วนใหญ่ยังได้อ่านหนังสือสารคดีเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทยประกอบกับหนังสือแบบเรียนอีกด้วย

¹ วรณา วงษ์วานิช, "ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและธนบุรี."

² ศักดิ์ศรี ปาณะกุล, "การประเมินแบบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1."

³ หอมหวล มีเกิด, "ความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย."

⁴ สุรวิพันธุ์ เกียนวัฒนา, "ความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น."

แสดงว่านักเรียนมีความพยายามในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อให้มีความรู้กว้างขวางขึ้น

2. คุณภาพในการจัดทำรูปเล่ม และลักษณะของแบบเรียน

ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า คุณภาพในการจัดทำรูปเล่มของแบบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอยู่ในระดับปานกลาง และยังมีข้อบกพร่องบางประการที่ควรได้รับการแก้ไขปรับปรุง คือ

- ก. รูปเล่มไม่กระตกรัด
 - ข. ปกและการเย็บเล่ม ไม่ทนทานแข็งแรง
 - ค. กระดาษที่ใช้พิมพ์ มีคุณภาพไม่ดี
 - ง. การพิมพ์ ตัวพิมพ์ไม่ชัดเจน
 - จ. ภาพประกอบมีน้อย ไม่มีสีตามความเป็นจริง การจัดเรียงไม่สัมพันธ์กับเนื้อหา และยังไม่เหมาะสมกับวัยและความสนใจของนักเรียน
 - ฉ. คำนำไม่ระบุถึงคุณวุฒิ ประสบการณ์ และความมุ่งหมายของผู้แต่ง ผู้เรียบเรียง ทั้งยังขาดวิธีการใช้หนังสือแบบเรียน
 - ช. วรรณคดี เฉียงอรรถ อภิธานศัพท์ แบบฝึกหัด กิจกรรมเสนอแนะ บทสรุป บรรณานุกรม และแบบทดสอบ ไม่มี
- ซึ่งผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ คุณฉวี ยันต์เจริญ¹, วรรณ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹คุณฉวี ยันต์เจริญ, "การศึกษาลักษณะและคุณภาพของแบบเรียนวิชาหน้าที่พลเมือง สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น."

วงษ์วานิช¹, วัชรภา คลายนาทร², คำริ เกิดเกตุ³, สักดิ์ศรี ปาณะกุล⁴, หอมหวล มีเกิด⁵, และสุวิพันธุ์ เกียนวิธนา⁶

3. คุณภาพทางค่านเนื้อหา

ผลการวิจัยปรากฏว่า ความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา ในหนังสือแบบเรียนสอดคล้องกันว่า เนื้อหาส่วนใหญ่ ยังไม่เหมาะสมเนื่องจาก เนื้อหาวิชามาก และกว้างเกินไป เนื้อหาบางตอนยอเกินไป การอธิบายไม่ชัดเจน ขาดข้อความไม่ต่อเนื่องกัน ทำให้เข้าใจยาก นอกจากนี้ส่วนวนภาษา และคำศัพท์ยาก ไม่ชวนอ่าน

เนื้อหาวิชาในหลักสูตร ไม่สนองความต้องการและความสนใจของเด็ก ดังนั้น นักเรียนที่ไม่ชอบเรียนวิชานี้ เพราะวิชานี้เข้าใจยาก ต้องจำชื่อ และเหตุการณ์ต่าง ๆ มาก ทั้งเห็นว่าวิชานี้ไม่มีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน เพราะเนื้อหาส่วนใหญ่ล้าสมัย ไม่มี

¹วรรภา วงษ์วานิช, "ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา."

²วัชรภา คลายนาทร, "ปัญหาการสอนสังคมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนมัธยมแบบประสม."

³คำริ เกิดเกตุ, "ปัญหาการสอนวิชาภูมิศาสตร์ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เขตภาคการศึกษา 1."

⁴ศักดิ์ศรี ปาณะกุล, "การประเมินแบบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1."

⁵หอมหวล มีเกิด, "ความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย."

⁶สุวิพันธุ์ เกียนวิธนา, "ความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย."

การแก้ไขให้เข้ากับเหตุการณ์และข้อค้นพบใหม่ ๆ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของอมรา มนัสวานิช¹ นอกจากนี้นักเรียนมีความคิดเห็นว่า เนื้อหาในหนังสือแบบเรียนควรได้รับการปรับปรุงโดยแก้ไขและเพิ่มเติมเรื่องราวให้ทันสมัยอยู่เสมอ

ทั้งครูและนักเรียนมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า เนื้อหาในหนังสือแบบเรียนสอดคล้องกับหลักการเรียนการสอน และจิตวิทยาการเรียนรู้อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งควรได้รับการปรับปรุง โดยมีการเสนอเนื้อหาที่กระตุ้นความสนใจของนักเรียน ไม่ว่าจะ เป็นภาพประกอบ ส่วนวนภาษา กิจกรรมเสนอแนะ และแบบฝึกหัดท้ายบทก็ตาม เนื้อหาในแบบเรียนควรได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ เสนอข้อค้นพบใหม่ ๆ เนื้อหาควรกล่าวถึงสิ่งแวดล้อมที่ใกล้ตัวนักเรียน และสมัยใหม่มากขึ้น ซึ่งจะเป็นเรื่องราวที่สัมพันธ์กับเหตุการณ์ และประสบการณ์ของนักเรียน เนื้อหาควรแสดงทัศนคติที่เป็นกลาง ตรงตามข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ เพื่อเน้นให้นักเรียนมีความเข้าใจ ไขเหตุผลมากกว่าการท่องจำ เป็นการฝึกทักษะทางสังคม สร้างค่านิยมและทัศนคติที่ดี นอกจากนี้ยังขาดการส่งเสริมทางค่านิยมเชิษุญาและความรู้คือหนังสือแบบเรียนไม่มีแบบฝึกหัด บทสรุป กิจกรรมเสนอแนะ เฉพาะอย่างยิ่งแหล่งศึกษาเพิ่มเติม เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนรักการค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง

ขอเสนอแนะ

หนังสือแบบเรียนนับเป็นอุปกรณ์ที่สำคัญยิ่งสำหรับการเรียนการสอนในโรงเรียนของไทย ดังนั้นหนังสือแบบเรียนจึงควรได้รับการปรับปรุงอยู่เสมอ เพื่อที่จะให้นักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ค่านิยมและทัศนคติที่ดี ตลอดจนเกิดทักษะทางด้านต่าง ๆ ในการจัดทำแบบเรียนใหม่คุณภาพที่ดีนั้น ต้องพิจารณาหลายด้านด้วยกัน เช่น นโยบายการ

¹อมรา มนัสวานิช, "การศึกษาปัญหาการสอนสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในภาคการศึกษา 2."

บริหาร หลักจิตวิทยา ความเที่ยงตรงของเนื้อหา การเปลี่ยนแปลงทางด้านต่างๆของสังคม ความก้าวหน้าของวิทยาการ ตลอดจนการจัดรูปเล่มโดยที่การปรับปรุงนี้จะต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่ายด้วยกันคือ นักการศึกษา ผู้บริหาร ผู้เรียบเรียง ผู้พิมพ์ และผู้ใช้

จากการศึกษาเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ครูผู้สอน

1. ครูผู้สอนควรรวบรวมแบบเรียนหลายๆเล่มประกอบกันเพื่อให้ได้รับความรู้ และข้อคิดเห็นที่กว้างขวางและแตกต่างกัน ซึ่งจะเป็ประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเรียนการสอน นอกจากนี้การรวบแบบเรียนหลายๆเล่มยังจะช่วยครูในการสำรวจข้อเท็จจริงของเนื้อหาวิชา
2. เมื่อครูตรวจพบข้อผิดพลาด ควรแจ้งให้ผู้จัดทำทราบ
3. ครูควรมีทักษะในการเลือกแบบเรียนว่าหนังสือแบบเรียนเล่มใดมีคุณภาพเหมาะสมกับนักเรียนของตนมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็ด้านเนื้อหา การจัดทำรูปเล่ม ส่วนภาษา ตลอดจนถึงอุปกรณ์ช่วยการเรียนการสอนในแบบเรียนเพื่อประโยชน์แก่นักเรียน
4. ครูควรแนะนำวิธีการใช้แบบเรียนที่ถูกต้องแก่นักเรียน เช่นการอ่านสถิติ แผนที่ แผนภูมิ การใช้อุปกรณ์ช่วยการเรียนการสอนอื่นๆซึ่งประกอบด้วยสารบัญ เชิงอรรถ บรรณานุกรม เพื่อให้นักเรียนได้รับคุณค่าจากหนังสือแบบเรียนได้อย่างสมบูรณ์ เป็นการส่งเสริมความรู้ สติปัญญา ค่านิยม ทักษะและทักษะทางด้านต่างๆ เช่นทักษะในการอ่านและการค้นคว้าหาความรู้
5. ครูควรสอนเหตุการณ์ประจำวันโดยอาศัยเอกสารประกอบการเรียนและข่าวสารจากสื่อมวลชนต่างๆมาสอนในห้องเรียน
6. ครูควรทดลองใช้วิธีการสอนหลายๆแบบ เช่น การสอนแบบสืบสอบ (Inquiry) การสอนแบบแก้ปัญหา (Problem Solving) การมอบหมายงานให้คนควาเป็นรายบุคคล

นักเรียน

ควรค้นคว้าจากหนังสือแบบเรียนอื่น ๆ เอกสารประกอบการเรียน ตลอดจนหนังสือพิมพ์รายวัน จะช่วยเพิ่มประสบการณ์แก่นักเรียนในการวิเคราะห์สาเหตุและผลการตัดสินใจ และการศึกษาอย่างมีวิจารณญาณ

ผู้บริหาร

ควรจัดสรรงบประมาณสำหรับซื้อหนังสือแบบเรียน หนังสืออ่านประกอบและวัสดุสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทยไว้ในห้องสมุดให้เพียงพอกับความต้องการของครูและนักเรียน การเลือกหนังสือแบบเรียนควรไ้ร่วมปรึกษากับหัวหน้าสายวิชา และครูผู้สอนและควรมีการประเมินผลการใช้แบบเรียนอยู่เสมอ ๆ กับควรจัดการฝึกอบรมหรือประชุมเชิงวิชาการให้ครูสังคัมศึกษาเกี่ยวกับการใช้แบบเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ

1. กระทรวงศึกษาธิการควรส่งเสริมให้มีการผลิตแบบเรียนจากเอกชนให้มากขึ้น
2. ควรจัดให้มีการประกวดคุณภาพของแบบเรียนทั้งของ เอกชนและแบบเรียนของกรมวิชาการ เพื่อให้ได้มีแบบเรียนที่ไ้มาตรฐานที่ดีขึ้น
3. ควรเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งทางคานประวัติศาสตร์ การศึกษา และจิตวิทยา เป็นคณะกรรมการ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบเรียน
4. ควรปรับปรุงหลักสูตรและแบบเรียนอยู่เสมอ เพื่อให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงทางคานต่าง ๆ ในสังคม และเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและชีวิตประจำวันของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันอย่างแท้จริง
5. หนังสือแบบเรียนของกรมวิชาการ ควรจะเป็นแบบเรียนที่สมบูรณ์ไ้มาตรฐานที่สุด เพื่อใช้เป็นบรรทัดฐานสำหรับหนังสือแบบเรียนในแต่ละระดับ ทั้งนี้โดยขอความร่วมมือ

จากผู้ทรงคุณวุฒิทางคานต่าง ๆ เช่น จากสยามสมาคม และหน่วยราชการต่าง ๆ

ผู้เรียบเรียง

1. ผู้เรียบเรียงควรมีการตรวจสอบข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์อย่างสม่ำเสมอ
2. ผู้เรียบเรียงควรปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัย และเสนอขอคนพบใหม่ ๆ ทางประวัติศาสตร์อยู่เสมอ
3. การใช้ภาษาของผู้เรียบเรียง ควรใช้ให้ถูกต้อง เช่น ราชศัพท์ ส่วนวนภาษาทองชัดเจน รัศกุม ไมคดุมเคลือ กระตุ้นความสนใจ และเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน เนื้อหาเรียงลำดับตามเหตุการณ์ที่ต่อเนื่องกัน ไมคดุมเคลือ การบรรยายให้เหตุผลตามข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ แสดงทัศนะที่เป็นกลาง และให้แง่คิดกับผู้อ่าน เนื่องจากปัญหาในการใช้หนังสือแบบเรียนของนักเรียนนั้น ส่วนวนภาษาที่ไม่ชัดเจน และไม่อ่านเป็นปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้นักเรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชานี้ ทำให้ไม่สนใจและไม่อยากอ่านหนังสือ
4. ควรระบุคุณวุฒิ และประสบการณ์ของผู้เรียบเรียง และคำนำที่ระบุความมุ่งหมายของผู้แต่ง คุณค่าของหนังสือและวิธีการใช้แบบเรียน
5. ควรระบุหลักฐานอ้างอิงทั้งปฐมภูมิ และหุคิยภูมิ ไม่ว่าจะในรูปเชิงอรรถ บรรณานุกรม หรือภาคผนวก ควรแทรกข้อสันนิษฐาน ข้อคิดเห็น บทวิจารณ์ของนักประวัติศาสตร์ นักโบราณคดี นักมานุษยวิทยา นักภาษาศาสตร์ มาเป็นส่วนประกอบในเนื้อหา เพื่อช่วยให้ผู้อ่านได้แง่คิดเพิ่มเติม กว้างขวาง และต่างความคิดออกไป
6. ควรมีการประสานงานกันระหว่างผู้เรียบเรียง ผู้จัดรูปภาพ แผนที่ และผู้พิมพ์ เพื่อให้ได้หนังสือแบบเรียนที่ถูกต้องตรงตามข้อเท็จจริง ชัดเจน และมีความสัมพันธ์กัน
7. การเสนอเนื้อหาในประวัติศาสตร์ ควรเสนอเรื่องราว ชีวิตความเป็นอยู่ของสามัญชนมากขึ้น และเน้นผลงานที่สำคัญ ๆ มากกว่าประวัติส่วนตัว

8. การเสนอเนื้อหา ควรเน้นให้นักเรียนฝึกทักษะในการใช้เหตุผลมากกว่า การท่องจำ

9. ควรเพิ่มบทสรุป แบบฝึกหัด กิจกรรมเสนอแนะ หนังสืออุเทศ เชิงอรรถ และอภิธานศัพท์

สำนักพิมพ์

1. สำนักพิมพ์ควรระมัดระวังในค่านการพิมพ์ เช่น การพิมพ์ตก พิมพ์ผิด ไม่ชัดเจน ภาพประกอบมัว และควรมีการตรวจสอบซ้ำ เมื่อพบคำผิดควรมีใบแทรกแก้ไข

2. สำนักพิมพ์ควรคำนึงถึงคุณภาพของแบบเรียนมากกว่าราคาของแบบเรียน โดยทำรูปเล่มให้หนาทน สวยงาม เรียบร้อย กระดาษที่ใช้มีคุณภาพดี

3. สำนักพิมพ์ควรจัดลำดับหน้าใหญ่ถูกต้อง สวยงาม เช่น หน้าคำแนะนำพิมพ์ แฉกหนึ่งต่างหาก และอยู่คานหน้า

4. หน้าปกและภาพประกอบ ควรมีสีสันสวยงาม ดึงดูดความสนใจของนักเรียน

5. ในการจัดพิมพ์หนังสือแบบเรียนแต่ละชุด ควรระบุปีที่พิมพ์ และครั้งที่พิมพ์

(Edition)

ขอเสนอแนะสำหรับผู้ทำการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับคุณค่าของแบบเรียนวิชาอื่น ๆ ในหมวดวิชาสังคมศึกษาในระดับต่าง ๆ และควรทำซ้ำเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร หรือเปลี่ยนหนังสือแบบเรียน

2. ควรขยายการสุ่มตัวอย่างประชากร ไปยังโรงเรียนทุกประเภทที่อยู่นอกเขตกรุงเทพมหานคร

3. ควรเผยแพร่ผลการวิจัยให้บุคคลต่าง ๆ ทราบเพื่อผลในการปรับปรุงหนังสือแบบเรียน

4. ควรมีการศึกษาความคิดเห็นโหละเอียกและลึกซึ้งไปในแต่ละคาน เช่น สาระคานความรู้ สาระคานสติปัญญา ความยากง่ายของเนื้อหา และความถูกต้องของเนื้อหา